

природним для цільового читача, зберігаючи при цьому лексико-семантичні аспекти оригінального твору.

Перспективами подальших досліджень може бути аналіз стилістичних та прагматичних перетворень у художньому перекладі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білоус Н. П., Дячук Л. С., Довженко І. В. Лексичні трансформації при перекладі англійських медіатекстів українською мовою // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. 2023. № 59, Т. 1. С. 172–175. DOI: <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2023.59.1.39>. ISSN 2409-1154. (дата звернення: 25.03.2025).
2. Кван Р. Вавилон / пер. з англ. Г. Литвиненко. Харків: Видавництво «Жорж», 2023. 584 с.
3. Максимов С. Практичний курс перекладу (англійська та українська мови). Теорія та практика перекладацького аналізу тексту для студентів факультету перекладачів та факультету заочного та вечірнього навчання: навчальний посібник. Київ: Ленвіт, 2006. 157 с.
4. Наumenко Л., Гордєєва А. Практичний курс перекладу з англійської мови на українську: навч. посібник. Вінниця: Нова книга, 2011. 136 с.
5. Kuang R. Babel: An Arcane History. Harper Voyager, 2022. 546 p.

Материнчук Роман

Науковий керівник – доц. Караневич Мар'яна

АТМОСФЕРА СТРАХУ В ЛІТЕРАТУРІ ЖАХІВ: ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ

Вступ. Одним із ключових викликів перекладу художніх текстів жанру жахів є відтворення різних емоційних станів персонажів, що створюють наративну напругу. Важливо не лише передати зміст, а й відтворити атмосферу страху, тривоги та напруженого очікування, які є невід'ємними елементами такої літератури.

Страх є ключовим елементом художніх творів жанру жахів. Для створення відповідної атмосфери в оригіналі використовуються різноманітні структурні, лексичні й семантичні елементи, які під час їх відтворення у перекладі потребують адаптації. Зважаючи на вищезазначене, основне завдання перекладача полягає в тому, щоб максимально точно передати здатність твору жанру жахів хвилювати читача, утримувати його увагу, викликати відчуття тривожного передчуття й непередбачуваності подій.

Мета статті полягає у встановленні специфіки відтворення атмосфери страху засобами цільової мови у перекладній художній літературі шляхом аналізу теоретичної джерельної бази з теми.

Основна частина. У сучасних дослідженнях увага вчених зосереджена на аналізі мовних засобів створення атмосфери страху [4] та методів їх відтворення у перекладі [2; 3; 6], оскільки, як стверджує І. Андрєєва, саме страх є найдавнішим і найсильнішим з людських почуттів [1, с. 11].

Дослідник А. Левченко зауважує, що література жахів за своєю природою належить до жанрів, що будуються за принципом: емоційний стан персонажів викликає відповідний відгук у читачів. Основною рисою «художнього страху» є його зв'язок із надприродними істотами та явищами, що, на відміну від реального страху, не становлять безпосередньої загрози. Завдяки

цьому жанр володіє унікальним інструментарієм впливу: він здатен хвилювати, «лоскотати» нерви та пробуджувати інтерес. Важливу роль у літературі жахів відіграє створення атмосфери напруженого очікування. Дослідник вказує на те, що страх є центральною категорією естетики літератури жахів, виступаючи як символ передчуття смерті, болю, хвороби та незбагненого. Емоції жаху, що виникають під час читання, на підсвідомому рівні запускають у реципієнта захисну нейрофізіологічну реакцію, спрямовуючи увагу на потенційну загрозу [3]. Відповідно перед перекладачем постає завдання повноцінно відтворити атмосферу страху під час перекладу, що вимагає особливої уваги до засобів та форм його втілення у певному літературному творі.

Подібно до А. Левченко, А. Раті звертає увагу на значущість концепту СТРАХ як одного з ключових елементів літератури жахів, що обумовлено основною метою цього жанру – викликати у читача відчуття тривоги й занепокоєння. Функціональна роль страху в межах жанру полягає у відображенні інстинкту самозбереження, що активізується в умовах загрози життю або несприятливого середовища для існування. Як складний психологічний конструкт, страх у художньому творі реалізується через поєднання опису об'єктів або ситуацій, що його викликають, і емоційного стану героя, який його переживає [4, с. 288], а отже, саме ці елементи першоджерела потребують особливої уваги перекладача.

Зауважмо, що література жахів має власну лексичну базу, на якій ґрунтується жанр. Лексичні засоби створення страху включають тропи, стилістичні засоби та слова, що передають контекст емоції страху. Вони використовуються у творах літератури жахів для створення ефекту сюжетної напруги, опису емоційного стану персонажів у конкретний момент, деталізації зовнішності персонажів та хронотопу подій. Увесь словниковий запас жанру об'єднаний під асоціативним семантичним полем «жаху», основою якого є емоційно-семантична домінанта [6, с. 226]. Письменники жанру жахів також використовують сенсорні деталі, графічні описи вбивств, катувань, зображення чудовиськ або, навпаки, буденні об'єкти. Метафори, образність, ритм і напруження відіграють ключову роль у передаванні цих емоцій, оскільки вони посилюють сприйняття жахливого [5, с. 32]. Мовні, літературні чи стилістичні засоби допомагають автору викликати у читача відчуття страху й огиди, проте вони можуть становити труднощі для перекладача, який має знайти рівноцінний варіант у тексті перекладу для іншомовного літературного твору. Отже, переклад має відтворити мовні та культурні особливості оригіналу, а також викликати емоційний стан «жаху». Вторинний текст не можна вважати успішним, якщо перекладач нехтує відтворенням емоційності [5, с. 33].

Для адекватного перекладу й відтворення емоційного навантаження тексту, зокрема й атмосфери страху, перекладач вдається до вибору еквівалента мовної одиниці оригіналу, що здійснюється на основі відповідності лексичних і граматичних значень слів з урахуванням контексту, ситуації та фонових знань. Якщо точний еквівалент відсутній, застосовуються різні міжмовні трансформації, які поділяються на лексичні, граматичні та стилістичні. У деяких випадках такі трансформації використовуються комплексно [2, с. 89]. Застосування різних

видів перекладацьких трансформацій дає змогу перекладачеві якісно й адекватно відтворити емоційне й смислове навантаження тексту оригіналу під час перекладу, оскільки граматичні та лексичні системи мов часто мають розбіжності й спричиняють неможливість добору еквівалентної лексики. Зауважимо, що дослідниця О. Головнєва-Коппа рекомендує перед здійсненням перекладацьких трансформацій проводити прагматичний аналіз, який дасть змогу визначити, яку інформацію можна вилучити або модифікувати під час перекладу [2, с. 89]. Цей аналіз дасть змогу оцінити особливості опису атмосфери страху в оригіналі для подальшого її відтворення під час перекладу.

Висновки. Атмосфера страху є одним з основних елементів художнього твору літератури жахів. Відповідно повноцінне її відтворення під час перекладу важливе для збереження особливостей жанру, а також формування певного емоційного стану читача. Перед перекладачем постає завдання максимально точно передати усі художні та стилістичні елементи оригіналу. З цією метою часто використовуються різноманітні перекладацькі трансформації, що дає змогу відтворити у перекладеному тексті мовні елементи та емоційну напругу. Перекладач має здійснити прагматичний аналіз оригіналу перед тим, як вдаватись до будь-яких перетворень у тексті перекладу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрєєва І., Єрохіна Д. Особливості утворення жаху в хронотопі роману С. Кінга «ІТ» в оригіналі та перекладі. Нова філологія. 2019. № 75. С. 10-15. URL: <http://novafilohiia.zp.ua/index.php/new-philology/article/view/84/82>
2. Головнєва-Коппа О. Лексичні засоби створення страху та їх збереження під час перекладу (на матеріалі творів Стівена Кінга). Науковий вісник Херсонського державного університету. 2018. Вип. 2. С. 87-91. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/nvxdupmk_2018_2_19.pdf
3. Левченко А. Особливості відтворення літератури жаху в сучасних умовах перекладу. URL: <http://www.vtei.com.ua/doc/16.10.2015/66/6.23.pdf>
4. Раті А. Особливості відтворення мовної об'єктизації концепту «страх» (на матеріалі англomовних готичних романів та їх перекладів). Шляхи подолання мовних та комунікативних бар'єрів: методика викладання гуманітарних дисциплін студентам немовних спеціальностей : збірник наук. праць. Київ: Талком. 2015. С. 286-290. URL: <https://dspace.nau.edu.ua/handle/NAU/19678>
5. Dalak Ataözü A. Imageries of horror in literary translation: the Turkish translations of Clive Barker's The Books of Blood Volume1. Ankara. 2019. 102 p. URL: <https://www.academia.edu/download/87060806/10233988.pdf>
6. Yemelyanova O. Specifics of the horrific representing in the process of horror literary works translation. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2024. № 67. С. 225-229. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/97173/1/Yemelyanova_horror_translation.pdf

Салій Олеся

Науковий керівник – доц. Чумак Галина

ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ У ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ «ПОДАРУЙ МЕНІ ЗІРКУ»

Вступ. Художні твори британських авторів завжди користувалися популярністю на українському книжковому ринку. Особливо затребуваними є якісні, адаптовані до